

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreană”, „Bistrițana”, „Boșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișterul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
„Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Târnășana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărdneana” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumerare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VI.

Sibiu, 1 Octombrie 1904.

Nr. 40.

Criza.*)

— Efectele crizei asupra creditelor de reescompt. —

Dintre ramurile afacerilor pasive ale băncilor, după ramul depozitelor de care ne am ocupat în rândul din urmă, vor simți mai ales creditele de reescompt lipsa și scumpirea numărării ce criza agricolă din anul curent, va trebui să o provoace în timp apropiat.

Este cunoscut în general, că în urma abundenței de numărare care s'a manifestat în anii din urmă în măsură considerabilă și în mod constant, etalonul a scăzut în toate piețele, și capitalurile disponibile au căutat plasare cu ori-ce preț. Astfel s'a întâmplat, ca și Băncile noastre, cari în trecut întâmpinau multe greutăți la institutele mari financiare și numai cu anevoiă puteau să-și deschidă un credit mai considerabil, deodată au fost inundate cu oferte din toate părțile, și au și usat de ele, — în multe locuri poate chiar în măsură prea exagerată. Scim anume din bilanțul general al Băncilor noastre că în timp de 2 ani (1901 și 1902) creditele de reescompt s'au urcat cu 3 milioane coroane, urcare care întrece aproape de patru ori creșterea capitalului social în același timp, iar în anul din urmă, 1903, reescomptul a crescut din nou cu 1.7 milioane coroane, și astfel creșterea totală în timp de 3 ani a fost de aproape 5 milioane, — o sumă foarte considerabilă în proporțiune cu capitalul social al totalității Băncilor noastre, care astăzi este de puțin peste 10 milioane coroane, și considerabilă cu atât mai vârtos, pentru că o parte a băncilor nu arată apriat starea reescomptului ci o detrage simplu numai din

starea escomptului, iar altă parte caută anume a o reduce în mod trecător pentru timpul încheierii bilanțului și o urcă apoi din nou. Astfel cifrele arătate strict luat nici nu cuprind creșterea adevărată a creditelor de reescompt, ci aceasta în realitate este cu mult mai mare.

Creșterea semnalată nu credem să se manifesteze și în viitor în aceleași condițiuni. Se poate că în proximal bilanț general să nu găsim încă o scădere mai însemnată, căci efectele crizei provocate de seceta anului din urmă încă nu au început a se manifesta cu toată gravitatea, ba în primul semestru lumea se aștepta chiar la o recoltă bogată. Abia de acum înainte, și probabil îndată după sfârșitul lui Septembrie, pentru care termen institutele mari financiare din monarhia și-au creat rezerve considerabile, se va ivi în mod mai simțitor lipsa de numerar și ca o urmare naturală a acesteia și urcarea etalonului. Și apoi fără îndoială și cererile de credit de reescompt ale Băncilor noastre nu numai că vor fi întâmpinate pretutindenea cu mare rezervă, ci după toată probabilitatea li-se vor reduce treptat și creditele de cari s'au bucurat până aci.

Ar fi lucru prea ușuratic, dacă Băncile noastre s'ar basa pe faptul constatat și în „situațiunile financiare” săptămânale ale „Revistei Economice”, că până în prezent lipsa de numerar a fost puțin simțită și etalonul a rămas staționar, căci acest lucru este a se mulțămii și pân'aci mai ales faptului că banca de emisiune a țării noastre s'a pregătit pentru timpul încordării relațiilor, și pân'acum a putut satisface toate cererile; însă în viitor când deoparte vor seca resursele băncii de emisiune și se vor înmulți cererile în măsură extraordinară, situațiunea se va schimba și va trebui să urmeze inomis și urcarea etalonului.

*) Cf. primarticolele din Nr. 36, 37 și 38 ai „Rev. Econ.”

De această eventualitate neapărat trebuie să țină cont încă de acum toate cercurile financiare serioase și astfel și Băncile noastre au să-și dea seamă de influința ce o va putea avea asupra afacerilor lor.

Această influință, după cum am arătat deja, nu poate fi alta decât eschiderea posibilității de a câștiga credite *noue* și resilierea treptată a creditelor avute în trecut.

Cu alte cuvinte: Băncile noastre nu vor putea conta ca pân'aci la acuirarea prin reescompt a capitalurilor necesare pentru satisfacerea cererilor clientelei lor, iar în al doilea rând vor trebui să replătească în parte probabil considerabilă, capitalurile ce le-au procurat în trecut pe această cale.

Ce privesc eventualitatea d'întîiu, chestiunea — din punctul de vedere al băncilor — nu se prezintă în condițiuni prea îngrijitoare, pentru-că ea va putea fi prevenită prin reserva mai mare ce-și vor impune singuraticile institute la acordarea de împrumuturi *noue*. Cu mult mai gravă este însă a doua parte a chestiunii, anume faptul, că băncile vor avea să rescumpere treptat o mare parte a cambiilor reescomptate de ele, și aceasta chiar acum când vor putea conta mai puțin decât de altă dată la achitarea cambiilor prin debitorii lor.

Se va dovedi deci acum ceea-ce Conferențele Băncilor noastre au prevăzut de mult și cu voia insistența au pus și în vederea singuraticelor institute, că de o parte nu toate împrumuturile, și mai ales nu cele țărănesci, se împacă cu natura cambiilor, care presupune *posibilitatea realizării la scadență*, iar de altă parte că reescomptul trebuie considerat ca o resursă *extraordinară* de capital de care băncile au să useze tot numai pentru trebuințe extraordinare.

Însă prin recriminațiuni și prin recunoșterea *post festa* a adevărului, nu ne vom putea ajuta, ci trebuie să căutăm de timpuriu căi și mijloace pentru prevenirea urmărilor detestabile ale greșelilor din trecut. Și în această privință se mai pot lua de acum măsuri, cari să împedecă dacă nu mai mult cel puțin crize mai serioase în viața singuraticelor institute.

În acest scop Băncile noastre vor avea, în primul rând, s'o rupă cu politica de dividendă, să nu rîvnească la profit mare prin estinderea afacerilor lor, și impunându-și deoparte în această privință o rezervă cât se poate mai mare, să useze cu toată serioșitatea de remediul ce li-s'a oferit prin îngrijirea Conferenței din 1903, când li-s'a arătat calea și li-s'a creat posibilitatea de a converti pre-

tenșiunile lor mai puțin mobile în împrumuturi ipotecare.

Acesta este adevăratul reescompt pentru Băncile noastre, și nu cel cambial, și este preste măsură regretabil, că cele mai multe dintre institutele noastre financiare pînă astăzi ori nu au avut priceperea necesară pentru activarea acestui ram de afaceri, ori au fost prea indolente a eși din văgășurile obicinuite și a se supune unei lucrări, care — ce e drept — ar fi fost împreună cu oare cari osteneți mai mari, dar în schimb le-ar fi creat o importantă garanție a existenței și dezvoltării lor.

Poate că experiențele ce le vor face în timp apropiat, vor deschide ochii celor interesați în chestiune, și dacă nu au ascultat la timp de sfaturile bune ce li s'au dat, se vor cuminti acum prin experiențe amare.

„Durch Schaden wird man klug!“

Influința responsabilității limitate asupra dreptului societar.

Între societățile recunoscute de legea comercială există o deosebire esențială cu privire la responsabilitatea membrilor pentru datoriile societății, fiindcă pentru unele legea prevede o responsabilitate nelimitată iar pentru altele numai o responsabilitate limitată.

Restrîngerea responsabilității poate consta:

1. *Din punct de vedere formal*, responsabilitatea membrilor poate fi într'acolo redusă, că membrii societății nu sunt obligați direct creditorilor ci numai *indirect*, adică ei nu pot fi siliți nemijlocit de creditorii societății la plățirea datoriilor acesteia, ci au numai obligamentul față de societate, de a contribui la achitarea datoriilor societății. Nemijlocit obligați față de creditorii sunt: membrii unei societăți colective, complementarii unei societăți în comandită, membrii asociațiilor cu responsabilitate nelimitată și ai asociațiilor cu responsabilitate limitată; mijlocit obligați sunt: acționarii, comanditarii unei societăți în comandită și membrii unei societăți de asigurare mutuală.

Deosebirea între responsabilitatea directă și indirectă are mai mult numai *însemnătate juridică*. Din acest punct de vedere responsabilitatea indirectă nu este nici o responsabilitate față de creditorii; din punct de vedere economic însă deosebirea între aceste 2 feluri de responsabilitate este neînsemnată, de oare-ce și responsabilitatea indirectă servește interesele creditorilor.

2. Responsabilitatea poate fi *temporal* limitată, o restricțiune, care se referă numai la responsabilitatea nemijlocită.

Responsabilitatea nemijlocită a societăților pentru datoriile societății este sau *primară*, principală pe lângă societate, sau *subsidiară*, întregitoare după societate. Primar garantează: membrul unei societăți deschise și complementarul unei societăți în comandită; subsidiar: membrul unei asociațiuni cu responsabilitate nelimitată și limitată. Nici această deosebire n'are vr'o importanță mai mare pentru interesul economic al creditorilor societății.

Responsabilitatea nemijlocită are loc numai în cas de concurs. La asociațiuni cu responsabilitate directă și indirectă, înainte de deschiderea concursului membrii sunt numai indirect responsabili, sunt obligați numai a da acoperire; dar îndată ce asociațiunea ajunge în concurs devin direct responsabili. Nici această deosebire n'are o însemnătate mai mare pentru interesele creditorilor.

3. Mai importantă este restringerea responsabilității directă sau indirectă cu privire la fond, la conținut. Societarul poate garanta cu *întreaga sa avere* sau *numai cu o parte din avere* (cu o cnotă). Cu întreagă averea sunt responsabili: membrii unei societăți deschise, complementarii societății în comandită și membrii unei asociațiuni cu responsabilitate nelimitată; numai cu o parte din avere garantează direct: membrii asociațiunei cu o responsabilitate limitată și comanditarii; mijlocit garantează acționarii. La Reuniunile de asigurare mutuală — în sensul statutelor — pot garanta membrii cu întreagă averea lor sau numai cu o parte.

Aceasta este deosebirea principală adevărată *responsabilitatea nelimitată și limitată*, despre care vorbește legea.

Impărțirea societăților după gradul de responsabilitate al membrilor, făcută până aci, are în vedere numai *datoriile societății*; de aci urmează că deosebirea de societăți cu responsabilitate nelimitată și limitată este stabilită cu considerare la pretenziunile *creditorilor societății*. Consecința naturală este, că creditorii unei societăți cu responsabilitate limitată, adevărată dacă responsabilitatea membrilor se restringe la sume anumite, au un interes deosebit ca averea societății să rămână intactă, ca fond de garanție și siguranță, și să nu li se sustragă înainte de a fi ei satisfăcuți, prin pierderi sau împărțire între societari. La societățile, la cari membrii sunt responsabili cu întreagă averea lor pentru datoriile societății, conservarea intactă a averii societății este de mai puțină însemnătate pentru creditori. Dacă averea societății nu le mai oferă garanție, atunci se pot regresa asupra averii membrilor.

Credutul societăților cu responsabilitate limitată sau încrederea capitaliștilor în capabilitatea de plată a aștui fel de societăți reclamă dispozițiuni de drept, pentru *conservarea averii societății*, dispozițiuni pentru asigurarea aceleia în contra *perderilor* sau a *împărțirii între societari* înainte de achitarea datoriilor societății. În existența dispozițiunilor de această natură constă esența societăților cu responsabilitate limitată, în lipsa lor esența societăților cu responsabilitate nelimitată. Următoarele exemple vor ilustra mai bine aceste deosebiri.

a) Pentru un comerciant singuratic, pentru societatea deschisă și în comandită nu există dispozițiune legală cu privire la însinuarea concursului în cas de insolvență, sau când datoriile sunt mai mari decât activele. Sunt însă obligate a însinua concursul societățile pe acțiuni, asociațiunile și reuniunile de asigurare mutuală; iar la societățile pe acțiuni conducătorii respective licidatorii au să convoace adunarea generală, îndată-ce „perderea” a ajuns la jumătate din capitalul fundamental.

Acest obligament lipsesce la societățile deschise și la cele în comandită, pentru-că acestea au membrii, cari sunt responsabili nelimitat și nemijlocit cu întreagă averea. Aci nu sunt necesare dispozițiuni speciale pentru a apăra averea societății de o reducere prin pierdere, căci dacă se perde averea

societății, mai rămân responsabili singuraticii societari.

La societățile pe acțiuni lipsesce de tot această responsabilitate. La asociațiunile cu responsabilitate nelimitată, ce e drept nu lipsesce, dar membrii asociațiunei devin responsabili cu întreagă averea lor, numai când asociațiunea ajunge în concurs; la asociațiunile pe cnote mai este o restricțiune, că fie-care membru are să contribuie mai întâiu numai cu partea datoriei — împărțită după capete — ce cade asupra lui și numai în cas de insolvență a altor membri, are să plătească și partea lor.

b) Alt exemplu ar fi reducerea averii societății. Această reducere are de urmăre scăderea garanției pentru creditori. Cu toate acestea la o societate deschisă constatătoare din ori și câți membri se poate lua o atare decisiune. Nu este însă așa la societățile pe acțiuni și asociațiuni. Societatea pe acțiuni poate reduce capitalul fundamental, numai până la acea sumă, care este suficientă pentru a acoperi toate îndatoririle sale (§ 209).

c) Însă mai drastic iese la iveală deosebirea între responsabilitatea limitată și nelimitată în următorul exemplu. La societatea în comandită, complementarul întocmai ca și membrul unei societăți deschise are drept să ridice dela societate o sumă, care corespunde intereselor după capitalul seu, și în cazul, că nu s'a realizat nici un profit, și chiar dacă partea sa a scăzut din cauza perderilor întemplate în anii precedenți. Comanditistul însă poate cere interese după partea sa, numai întru-cât s'a realizat un câștig, nu însă în cazul, când suma originală a scăzut prin pierderi sau dacă s'ar reduce, plătindu-i-se interesele. Prin plățirea intereselor la complementarii, creditorii societății nu sunt păgubiți, pentru-că ei sunt „personal” responsabili; dar comanditistul garantează numai cu partea sa, și este liber de ori-ce responsabilitate dacă a depus-o aceasta întreagă.

(După H. Rehm, Die Bilanzen der Actiengesellschaften etc. de —n.)

Activitatea băncilor hipotecare ung. din 1899 până la 1903.

În timpul din urmă s'au auđit multe voci pronunțându-se asupra reorganizării creditului hipotecar. În parlament și în presă s'au emis diferite idei nouă, cari toate aveau să servească la realizarea ieftinirii datoriilor hipotecare prin diferite mijloace și căi. De fapt chestiunea este de importanță capitală, pentru-că 5 miliarde datorii hipotecare apasă asupra proprietății fonciare, și față cu suma aceasta horibilă creditul hipotecar la noi nu e încă organizat astfel, că capitalul să poată fi pus la dispoziția clasei proprietarilor de pământ cu interese mici.

Între institutele de credit hipotecare cari stau la nivel modern putem număra numai băncile pentru emisiunea de scrisuri fonciare, pentru-că numai aceste dau posibilitatea, că clasa proprietarilor de pământ să beneficieze de un credit stabil și pe cât posibil ieftin. În considerarea, că activitatea băncilor noastre pentru emisiunea de scrisuri fonciare datează de abia câte-va decenii, este frapant rezultatul produs de ele, pentru-că împrumuturile în scrisuri fonciare se ridică astăzi la 1½ miliarde, sumă care reprezintă a treia parte din totalitatea împrumuturilor hipotecare. Aceasta e dovadă ce influință

favorabilă exercită activitatea comercială asupra intereselor agricole, când trebuințele ambelor părți se unesc într'un tot armonios. Prin aceea, că creditul ieftin agricol este restrins numai la institute pentru emisiune de scrisuri fonciare, se restringe deodată și terenul desvătării lui mai departe, pentru-că aceasta stă în strinsă legătură cu posibilitatea plasării lesnicioase a foncierilor și astfel este condiționată de împrejurările produse de piața de bani. Pletora de bani a anilor din urmă a cauzat etalonul mic și are o influință ne mai pomenit de favorabilă asupra circulației foncierilor, așa că emisiunea acestora a câștigat o extindere neajunsă până acum. Voind să aprețim pe deplin rezultatul favorabil al acestor ani, trebuie să ne raportăm la câțiva ani de afaceri nefavorabili și normali, ca asemănarea noastră să fie precisă și completă. Pentru aceea observările noastre se extind astădată asupra ultimilor 5 ani de afaceri, unde întâlnim cu prisos aparițiuni economice interesante, așa că singură această împrejurare ar fi de ajuns, să ne facă a ne ocupa mai de aproape cu chestiunile ajunse astfel la ordinea zilei. Mai observăm, că ne restringem exclusiv la institutele pentru emisiunea de scrisuri fonciare din capitală, pentru-că institutele din provincie fiind influențate în activitatea lor — prin împrejurările speciale de plasare a foncierilor și prin etalonul mai ridicat al împrumuturilor sale, mai puțin prin împrejurările economice generale — nu se pot aduce în comparațiune.

Alegând de obiect al cercetărilor noastre perioada 1899—1903, putem totodată afirma, că fie-care din acești ani formează un capitol interesant în privința afacerilor hipotecare. Anul 1899, care formează punctul de plecare, este a se privi ca normal, crescând suma împrumuturilor la K 51.097,714 — și mișcându-se aproape la același nivel cu anii anteriori, cu toate-că la încheierea anului institutele au fost ceva mai rezervate în acordarea de credite. Anul 1900 a apăsât greu asupra vieții noastre economice, a paralizat mulți rami ai activității economice și a influențat deosebit de nefavorabil asupra pieții. Pe cum este cunoscut, această criză se atribuie lipsei de bani cauzate de războiul anglo african și împregiurării, că capitalul german, care a căutat o rentabilitate mai mare în întreprinderi industriale, a fost retras de pe piața de bani ungară. Aceste împregiurări au cauzat o ridicare a etalonului, ale cărei consecuențe naturale au fost neglijența efectelor cu interese ferme — între aceste și a foncierilor. În acest an creșterea împrumuturilor în scrisuri fonciare a fost numai de K 12.933,487.

În anul 1901 situațiunea s'a ameliorat, cu toate-că tendința de afaceri era încă îngreunată, și suma împrumuturilor s'a ridicat la K 29.154,734. Momentele favorabile s'au prezentat în 1902. Lipsa de bani a făcut loc unei abundențe de bani și etalonul ridicat de până acum s'a scoborit la o treaptă ne mai pomenită în viața băncilor ungare. Această împrejurare a avut influință neobiceinuit de favorabilă asupra plasării foncierilor, al căror stoc a crescut în acest an la K 75.930,000. Cu toate-că anul 1902 s'a încheiat cu un rezultat favorabil, el a fost întrecut de anul 1903, când împrumuturile hipotecare se ridicară la K 83.717,374, o cifră care dovedește în mod eclatant puterea de prestațiune a institutelor noastre hipotecare. Această stare de înflorire a produs o mare concurență între institute pentru-că acestea în nisuița lor neîntrerupt de a ajunge la fonciere, au stărui tot mereu a da împrumuturi cât mai multe. Această agitată activitate de afaceri s'a invederat de o parte în stipulațiuni basate pe cel mai minimal folos, de altă parte în convertiri reciproce,

cari au dat un etalon mai mic, totuși, durere — taxele de desdaunare ce se aruncă în astfel de casuri — au dus la înmulțirea sarcinilor debitorului.

Pentru a ne câștiga o icoană mai detaliată asupra desvătării celor spuse mai sus, vom pune lângă olaltă cifrele referitoare la activitatea de afaceri a singuraticelor institute:

Crescerea și scăderea în anii:

	1899	1900	1901	1902	1903	Suma totală a creșterii
Institutul de credit.fonc. ung.	+ 3316694	+ 8093185	+ 7366539	+ 13633874	+ 16288005	+ 43668297
Banca aust.-ung.	+ 19586332	+ 1014691	- 1209314	- 26665024	- 8220354	+ 8505353
Banca hip. ung.	+ 2435296	+ 1310484	+ 1994971	+ 21256731	+ 6381837	+ 33379381
Banca comerc. din Budapesta	+ 4946628	+ 2767378	+ 4268425	+ 10321400	+ 16150361	+ 38454192
Cassa de păstr. unit. din capitala Budapesta	+ 8490710	- 722284	+ 57969	+ 1821959	+ 1899116	+ 11547470
Cassa de păstrare patriotică	- 1568400	- 287336	+ 2858828	+ 3609216	+ 6702661	+ 11311969
Cassa de păstrare regn. centr.	+ 1897912	+ 37467	+ 2893451	+ 5594026	+ 8231047	+ 18653902
Banca centr. hip.	+ 1737544	+ 1346624	+ 2492248	+ 5519200	+ 5565265	+ 16660881
Inst. de cred. fonc. p. propr. mici	+ 1692268	+ 2315070	+ 2731606	+ 1863197	+ 8053498	+ 16655639
Banca agrară și de rente	+ 5328420	+ 1839378	+ 3409417	+ 4371544	+ 4033361	+ 18982120
Cassa de păstr. a oraș. intern.	+ 3233810	+ 218830	+ 5323594	+ 5477157	+ 6400704	+ 17654095
Banca de escompt ungară	-	-	-	+ 5128603	+ 7953137	+ 13081740
Cassa de păstrare generală	-	-	-	-	+ 4278674	4278674
	61097714	12933487	29154734	75930404	83717374	252833713

Din aceste date rezultă două aparițiuni caracteristice. Înainte de toate este bătător la ochi, că la Banca austro-ungară, pe lângă tot avântul ei general, se observă un regres. Acest regres e însă numai la aparență, pentru-că noi am înregistrat aici numai datele referitoare la împrumuturile ungare; dacă am fi publicat și mersul afacerilor din Austria, am fi trebuit să constatăm o creștere a stocului împrumuturilor austriace față de al celor ungare. Scăderea împrumuturilor ungare, este a se atribui împrejurării, că Banca este rezervată în acordarea de împrumuturi, după-ce granițele împrumuturilor ei s'au limitat cu K 300.000.000; afară de aceasta la Bancă se fac mari replătiri, pentru-că convertirea acestor împrumuturi, în urma libertății de stornare, este foarte înlesnită prin institutele de concurență.

A doua împrejurare demnă de observat este, că între creșterea în cifre și între cea în procente a situațiunii împrumuturilor există o deosebire, încât o creștere mai însemnată în cifre se vede mai mult la institutele mai mari, pe când o creștere mai mare în procente se constată la alte bănci, cari dispun de un stoc mai mic de împrumuturi, ceea-ce este o dovadă demnă de laudă pentru capabilitatea de concurență a acestor din urmă.

Astfel s. e. s'a arătat în ultimii cinci ani cea mai mare creștere în cifre la cele mai mari institute hipotecare din țeară în ordinea următoare:

Instit. de credit fonc. ung.	K 43.668,297
Banca comercială ung., Pesta	38.454,192
Banca hipotecară ung.	33.379,381

Din contră următoarele institute arată o urcare imponentă în procente față de situațiunea împrumuturilor lor la finea an. 1898, anume:

Cassa de păstr. a oraș. intern.	130 procente
Banca ung. agrară și de rente	105 "
Instit. de cred. fonc. pentru micii propr.	43 "

Pe cum vedem, creșterea în numiții cinci ani expirați — pe lângă toate împrejurările critice — a fost stabilă și acestei împrejurări este a se ad-

serie, că suma împrumuturilor în scris. fonc. se apropie de 1 $\frac{1}{2}$ miliarde. Această sumă importantă se repartizează astfel:

Instit. de cred. fonc. ung.	K	322.007,176
Banca austro-ung.	"	250.484,222
Banca ipot. ung.	"	182.549,639
Banca comere. ung., Pesta	"	129.172,308
Cassa de păstr. ung. din capit. Bpesta	"	119.412,335
Prima cassă de păstr. patr., Bpesta	"	108.596,927
Cassa de păstr. centr. regn. ung.	"	91.055,103
Banca hip. regn. a cas. de păstr. ung.	"	70.942,495
Inst. de cred. fonc. regn. p. micii propr.	"	56.221,255
Banca ung. agrară și de rente	"	37.038,094
Cassa de păstr. a oraș. interne	"	31.439,465
Banca de escompt ung.	"	13.081,740
Cassa de păstr. gen. ung.	"	4.278,674

Total K 1,446.280,333

Afară de aceste date cari ilustrează numai în mod extern dezvoltarea băncilor ne-am câștiga o iocană foarte interesantă, dacă am pute supune unei comparațiuni și datele referitoare la procesul intern al băncilor, s. e. datele referitoare la sarcini, la repartizarea împrumuturilor, restante și încassarile efectuate prin licitațiune, pentru-că numai astfel ne-am pute câștiga o idee clară și perfectă asupra construcției afacerilor ipototecare. E de regretat că institutele noastre se restring în ce privește publicitatea numai în limitele cele mai înguste ce legea prescrie, și când totuși unele publică date mai amănunțite, ele nu se pot supune unei comparațiuni din cauza diversității sistemului de compunere a bilanțelor. (După „P. Lloyd“) +

Circulațiunea în cassa statului.

— *Cuartalul al doilea 1904.* —

Cassa statului arată în cuartalul al doilea al acestui an o circulațiune îmbucurătoare, dar e temere că după ameliorarea aceasta o să urmeze o recidivă bruscă. E de însemnat de altfel că sporirea venitelor în parte nu a cauzat-o abundența isvoarelor naturale, ci încassarea prin mijloace de forță a unei părți din restantele de dare, cari s'au sporit în mod considerabil pe timpul ex-lexului. Prin urmare pozițiile singuratiche de venit și îndeosebi urcarea venitelor din dările directe nu se poate lua ca dovadă pentru ameliorarea capacității de plată a contribuabililor. Dar ori-cum ar sta lucrul, atâta e sigur că ameliorarea e numai de natură transitorie. Secerișul slab și mai ales lipsa de nutreț se va reoglanda, dacă nu în al treilea, de sigur în al patrulea cuartal de gestiune. În cuartalul curent, adevă în al treilea mai succede încă încassarea dărilor scadente, dar în cuartalul ultim nici cu cele mai severe mijloace de forță nu se va putea stoarce darea dela locuitorii, cari prin unele regiuni vor avea a se lupta cu foametea. La aceasta se va adăoga probabil și stagnarea venitelor dării de consum, și astfel statul va trebui să se pregătească la o nouă recidivă, care însă de astă-dată se derivă din motiv natural.

Conspectul circulațiunii îl dăm în următoarele:

În rubrica *venitelor* s'au realizat plusuri mai mari de incasso: la dările directe 19.047,474, la dările de consum 2.835,390, la competențele juridice 5.390,440, la căile ferate ale statului 4.616,037 coroane. Causa sporirii venitelor din darea directă am amintit-o deja mai sus, e bătător la ochi însă sporul de incasso la căile ferate cu 4.6 milioane, cu toate că știut este, că în prima lună a acestui cuartal a decurs greva

impiegaților căilor ferate, care a produs o scădere însemnată a venitelor. Din aceasta urmează, că dacă n'ar fi fost greva, venitele căilor ferate în cuartalul acesta ar fi atins și cifra de 6—7 milioane. Saldul venitelor căilor ferate din cuartalul precedent a fost de 1.199,200 coroane; putem dar constata că acest venit în prima jumătate a anului arată o creștere constantă, ceea-ce însă în a doua jumătate a anului anevoe se va putea constata.

Cele mai însemnate regrese la venite sunt următoarele:

La tutun se arată un regres de 1.550,637 coroane, o apariție rară, pe care comunicatul oficios o motivează cu aceea, că prețul foilor de tutun rescumpărate pe seama tutungeriei austriace, fiind plătit în anul acesta nu în al doilea, ci în primul cuartal, a fost cuprins deja în comunicatul precedent. La fabricile de fer ale statului a rezultat un regres de 1.699,654 coroane, a cărui cauză fasonată e aceea, că o parte a comenzilor sosite încă n'a putut fi satisfăcută în cuartalul acesta, prin urmare venitele ce se vor realiza din aceste comenzi, vor figura abia în conspectul de mai târziu.

Suma *eșitelor* e cu 5.515,601 coroane mai mare decât în primul cuartal al anului 1903. Nici nu s'a așteptat să fie mai mică, căci e știut de toți, că regularea lefiu oficianților de stat și mai târziu a celor dela căile ferate a îngreunat cassa statului în mare parte cu eșite noue și însemnate și anume așa, că eșitele acestea s'au computat pe timpul deja expirat. Resultate mai favorabile s'au realizat: la eșitele afacerilor comune cu 1.589,050, la regularea datoriilor de stat laolaltă cu 3.633,778, la fabricile de fer ale statului cu 1.483,782, la portfoliul comercial cu 1.385,674, la portfoliul ministrului pentru apărarea țării cu 1.466,222 coroane. Poate că e superfluu a mai spune, că aceste poziții favorabile numai în partea lor mai mică înseamnă unele economii, așa dar nu sunt o urmare a economisării ci în cea mai mare parte rezultatul abaterilor făcute în compensațiune. Mai nefavorabile sunt pozițiile de eșite: la speșele listei civile, — asemenea numai la aparință cu 2.325,000, la portfoliul ministrului de interne cu 2.398,580, la portfoliul financiar cu 3.011,219, la monetăria statului cu 3.927,810, la poziția „investiri“ a portfoliului comercial cu 3.897,346, la portfoliul ministrului de agricultură cu 1.283,622, la portfoliul ministrului de instrucție cu 1.144,911, la portfoliul justiției cu 575,434 coroane. O mare parte a tuturor acestora înseamnă plusuri de eșite provenite din regularea lefurilor.

Comparând darea de seamă referitoare la cuartalul al doilea din anul 1904 cu cea din același cuartal al anului 1903, rezultatul e următorul:

	1903	1904
Venite	232.256,816	264.784,598
Eșite	278.248,926	283.764,527
Escedentul eșitelor	45.992,110	19.015,929

De aici reiese că în cuartalul al doilea al anului 1904 circulațiunea în cassa statului e cu 26.976,181 mai favorabilă decât rezultatul circulațiunii din cuartalul II al anului 1903.

Făcând comparație și între cuartalul prim și al doilea al anului curent, putem constata următoarele:

	I cuartal	II cuartal
Venite	272.313,686	264.748,598
Eșite	306.578,335	283.764,527
Eșite mai multe	34.264,649	19.015,929

Se vede dar că bilanțul cuartalului al doilea e cu 15.248,720 coroane mai favorabil decât bilanțul primului cuartal. In privința aceasta putem dar remarcă și în rēu un bine. Abstrăgēnd însă dela aceea că statul și in anii normali lucră cu deficit, ar fi fost de dorit ca in anul acesta extraordinar de rēu eșitele să fie reduse după putință. Și totuși, tocmai acum s'a făcut o urcare enormă față de alți ani, la rubrica eșitelor.

§§.

Expoziția agrară din București (1904).

Publicând următorul anunț al comisariatului general al expoziției agrare din București îndemnăm publicul nostru cetitor să participe în număr cât mai mare la această interesantă și mult instructivă expoziție:

Comitetul societății agrare a marilor proprietari din România a organizat o expoziție agricolă națională în București pe șoseaua Kiseleff.

Această expoziție grandioasă, așezată pe un teren vast, s'a deschis în ziua de 27 Iulie a. c. și cuprinde: agricultură cu toate derivatele, silvicultură, viticultură, zootehnie, piscicultură, apicultură, mașine agricole, mine și cariere, industria casnică; în fine expoziție de toate speciile de animale: cai, boi, rimători, oi; o expoziție de paseri și apoi de câni.

Inchiderea expoziției este fixată la 1 Nov. 1904.

La 1—16 Septembrie va fi expoziție de cai și rimători; dela 16—30 va fi aceea de vite cornute mari și mici; iar dela 1—16 Oct. va avē loc expoziția de paseri și aceea de câni.

Expoziția este deschisă în permanență publicului dimineața dela oarele 8 $\frac{1}{2}$ până la 7 ore seara.

Intrarea, în zilele de lucru este de 1 leu de persoană, pentru care vizitatorul primesce și un cupon de bilet de loterie, cu care participă la câștigul de 40,000 lei.

In zile de Dumineci și sērbători intrarea este de 50 bani de persoană.

Copiii plătesc numai 25 bani în toate zilele.

Prin intervenirea comitetului, direcțiunea căilor ferate române acordă reducere de taxă de 50% pe toate liniile din țeară, călătorilor cari vor visita expoziția în zilele următoare:

In Septembrie: 5/18, 6/19, 7/20, 8/21, 9/22 și 10/23.

In Octobrie: 13/26, 14/27, 15/28, 16/29, 17/30 și 18/1 Novembre. Biletele vor fi valabile 4 zile libere, socotite din ziua plecării scoțēndu-se biletele din oricare casă a gărilor.

Spre a justifica dreptul de reducere acordată, biletul de călătorie trebuie să fie visat de expoziție.

Loteria expoziției este fixată a se trage la 20 Septembrie 1904 st. v. Câștigurile sunt în total 40,000 lei, din care un câștig de 20,000 lei, altul de 5000 lei, 3000 etc. A mai fost prima tragere la 20 Decembrie 1903, când s'a plătit câștigul de 20,000 lei.

Vizitatorii străini vor găsi în capitală hoteluri, cari după intervenirea comitetului expoziției, a făcut reducțiuni de prețuri din tarifa comună de 25, 20, 15, și 10%, hoteluri principale ca Grand hotel, Bristol, Metropol, Hotel Regal, Dacia și altele.

Un bilet întreg de loterie de 5 lei visat de expoziție face probă spre a beneficia de reducere la hotelurile menționate.

In expoziție se găsește: cofetăria Rigler; berăriile Luther, Bragadir și Basilescu; lăptēria Păianu și altele, precum și distracțiuni. O musică militară delectează publicul vizitator în toate zilele.

JURISDICTIUNE.

Din sentințele mai noue ale judecătorilor înalte scoatem următoarele casuri de drept:

Curia reg. stă pe acel punct de vedere juridic, că închiriatorul în cazul, când mobilele, care îi servesc ca zalog legal, se depărtează din localitățile închiriate fără știrea lui sau chiar împotriva opreliștei date de el, față de chiriaș sau de astfel de persoane de a treia, cari au luat parte la sēvīrșirea vre-unei fapte ce are de scop sau produce zădărnicierea dreptului de zalog legal, are dreptul de a pretinde ca pentru asigurarea chiriei de pe o jumătate de an mobilele să fie duse înapoi și prin aceasta dreptul seu de zalog legal să fie restabilit, eventual poate pretinde să i-se dea pe altă cale asigurarea corēspunđetoare.

*

Reclamațiunile adresate direcțiunii poștelor pe motiv că pachetele poștale s'au înmanuat desfăcute sau în stare ruinată, precum și apelurile făcute contra hotărīrilor ce s'au adus pe basa acelor reclamațiuni, sunt scutite de timbru.

*

Chiria este echivalentul folosinței obiectului luat în chirie și chiriașul e îndreptățit a folosi obiectul primit pentru scopul stipulat; prin urmare dacă obiectul luat în chirie se dovedește a nu fi apt pentru de a fi folosit spre scopul stipulat și dacă în urma folosinței obiectul se nimicesce tocmai din motivul că nu corēspunde, chiriașul nu poate fi constrins la plățirea chiriei și în urma nimicirii la desdaunare pentru obiectul luat în chirie.

*

Competința prescrisă după contractul de vēnzare referitor la averea imobilă în cazul când contractul nu conține în privința aceasta nici o dispozițiune, trebuie să o plătească cumpărătorul.

*

Bărbatul este îndreptățit a stabili locuința comună și dreptul acesta nu încetează nici prin aceea, că după cununie în urma înțelegerii reciproce s'a dus la părinții soției spre a locui la ei; soția de regulă trebuie să urmeze pe bărbatul ei în locuința ce o va designa el, și excepțiunea făcută de soție, că bărbatul nu are casă și avere, nu poate servi ca motiv pentru a denega bărbatului de a-l urma în locuința designată de el.

*

Advertismentul, că e periculos a intra cu cineva în legătură, poate da anză la aceea, ca creditul personal și comercial al celui atacat să fie prescurtat în ochii altora; înțelesul acestei expresiuni corēspunde concepțiunii primite în lege pentru expresiunea „desonestare“.

§§.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 29 Septembrie 1904.

In butul puținelor cereri de bani pe piața internă stau puținii bani la dispoziție; discountul privat a scăzut dela 3 $\frac{1}{2}$ % la 3 $\frac{7}{16}$ % și a rămas neschimbat de mai multe zile. Causa stabilității e apropierea ultimei. Ce e drept, pretensiunile ultimei s'au afirmat până acum în mēsură mică de tot, dar isvoarele de bani o iau ca sigur, că pe piața de bani va fi de astădată o cir-

culație mai intensivă. Ultima luni Septembrie anume e totodată și sfârșitul cartalului, și astfel se vor pune de sigur sume mai însemnate în circulațiune.

Ce privește Banca austro-ungară, e bătător la ochi, că după comunicatul din 23 Septembrie la port-foliul cambial se arată o creștere de numai 0·6 milioane coroane, pe când anul trecut în ziua aceasta avea la același portfoliu o creștere de 6, iar acum doi ani de K 12·6 milioane. Mai e de însemnat că stocul de aur i-s'a înmulțit cu 3·1 milioane coroane.

Pe piețele externe e abundență de capitaluri, dar se speră că se vor scumpi banii în urma cererilor iminente pentru acoperirea trebuințelor de toamnă precum și prin mai multe împrumuturi ce vor conține anumite state.

La bursa de valori sunt prospecte avantajoase. Viena dirijiază toate afacerile europene. La Berlin speculațiunile sunt mai mult în rezervă, iar bursele vestice au o ținută neutrală față de mișcarea aceasta. Bursa din New-York și-a pierdut autoritatea și de aceea validează acum o influență disparentă, și aceea mai mult asupra bursei din Londra. §§.

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

În Austria, situațiunea agricolă era la 15 Sept. următoarea: Urmând ploii s'au putut face *sămănăturile de toamnă* aproape pretutindenea; excepție face o parte a Boemiei și Moraviei, unde până la data numită ploase foarte puțin. Sămănăturile timpurii de rapiță au avut să sufere mult de secetă. Recolta *porumbului* va fi în Carintia și Știria multămitoare, în Tirol și Carniola mijlocie, în Austria de jos, Moravia și Țerile ostice recolte vor fi submijlocii, în Litoral și în regiunea Alpilor slabă. *Otavă* s'a făcut de tot puțină. După ploii se speră o *pășune* bună de toamnă. *Plantele de nutreț* nu au reușit. *Plantele de săpat*: cartofii și napii de zăhar și cei de nutreț vor da o recoltă mult mai mică de cât în anul trecut.

CRONICA.

Avis. „Albina” institut de credit și economii în Sibiu, ține ore de cassă începând cu 3 Octobrie 1904 dela 8—12 a. m. și 3—4½ p. m.

Anuarul statistic al României. Dl Creangă, directorul statisticeei generale a finanelor a dat la lumină *Anuarul statistic al României*, prima publicațiune de acest fel, care îmbrăcișează un teren mai vast și mai complex: întreaga stare socială, economică, financiară, culturală și administrativă a țării.

Din această lucrare dăm tabloul următor care presintă produțiunea generală a principalelor culturi în hectolitri la hectar:

Anii	Grâu	Porumb	Săcară	Orz	Ovăș	Rapiță
1886—1890	13·3	12·5	12·4	11·5	15·8	9·6
1891—1895	14—	13·8	14·6	14·9	16·1	8·1
1896—1900	11·2	12·7	12—	13·9	13·9	9·9
1901—1903	16·6	14·7	15·4	18—	24·3	9·3

SUMAR.

Crisa. — Influența responsabilității limitate asupra dreptului societar. — Activitatea băncilor ipotetecare ung. din 1899 până la 1903. — Circulațiunea în cassa statului. — *Expoziția agrară din București (1904).* — *Jurisdicțiune.* — *Revista financiară:* Situațiunea. — *Agricultură:* Situațiunea agricolă. — *Cronică:* Avis, Anuarul statistic al României.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 28 Septembrie 1904.

%	V A L O R I	Viena vinde	Bpsta vinde
	Datoria publică comună.	v cor.	p. 100 K
5	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov., 16% dare	99·85	100·50
5	” ” arg. Ian., Iulie. 16% ”	99·85	100·50
4	Losuri d. a. 1854 à fl. 250— v. c. 20% ”	—	195—
5	” ” ” 1860 à fl. 500— ” 20% ”	155·50	156—
5	” ” ” 1860 à fl. 100— ” 20% ”	186—	187—
—	” ” ” 1864 à fl. 100— ” 20% ”	266—	266—
	Datoria publică austriacă.		
1	Renta austr. aur., scut. de dare	119·65	119·50
4	” ” Cor.	99·65	99·50
3½	” ” de invest.	91·20	—
	Datoria publică ungară.		
4	Renta ung. aur., scut. de dare	118·95	119·40
4	” ” Cor. ” ” ”	97·85	98·15
3½	” ” ” ” ” ”	89·15	89·25
—	Impr. ung. cu premii à 100 fl. ” ” ”	209·50	209—
—	” p. regul. Tisei sc. de dare	162·75	164·50
4½	Oblig. de regalii croat-slav. ” ” ”	101·75	102·50
3	Impr. p. regul. Porților de fier” ” ”	83·60	83·75
4	Oblig. rurale croato-slavone” ” ”	—	99·50
4	” ” ungară” ” ”	98·65	99—
	Alte datorii publice.		
5	Los. p. regularea Dunării, à 100 fl.	280·50	—
4	Obl. Soc. Temeș-Bega	98·40	98—
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	105·15	—
2	” ” sêrbesci à 100 fr.	97—	—
—	Oblig. cu premii a C. fer. turc. à 400 fr.	134—	—
—	Impr. bulgar 1889	111·85	112—
	Scrisuri fonciare și a. a.		
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	100·60	—
3	” ” ” cu premii, 1880	318—	—
4	Banca austro-ungară 40½ ani	101·50	101·50
4	” ” ” 50 ani	—	101·85
4½	Banca comerc. ung. Pesta	101·20	101·25
4½	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% în fl.	107·80	108—
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50½ ani	100·50	101—
4	” ” I Casse de păstr. patriot., Pesta	98·50	98·50
4	Inst. de credit fonciar ungar	100—	100—
3½	” ” ” ungară ”	99·60	99·75
4½	Banca ipotetecară ungară	101·10	101—
4	” ” ” cu premii	101·10	99—
4	” ” ” ”	275—	137—
3%o	Banca hip. ung. cu premii	—	109—
5	Albina, Sibiu	—	102·50
4½	Cassa de păstrare Sibiu, em. IV.	—	102·50
4½	Inst. de credit fonciar Sibiu, em. VI.	—	101·50
	Losuri.		
	Basilica, à fl. 5—	21·80	23—
	Credit, à fl. 100—	477—	472—
	Clary, à fl. 40— v. c.	168—	—
	Buda, à fl. 40—	174—	169—
	Pálffy, à fl. 40—	172—	170—
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10—	55·50	56—
	” ungară, à fl. 5—	30—	31—
	Rudolf, à fl. 10—	70—	—
	Salm, à fl. 40— v. c.	231—	—
	Salzburg, à fl. 20—	81—	—
	St. Genois à fl. 40— v. c.	—	—
	Impr. cu prem. al oraș. Viena, 1874	539—	—
	Triest, à fl. 50—	300—	—
	„Jó sziv”, à K. 4—	—	10·75
	Valute.		
	Galbini austr. sau ung.	11·39	11·43
	” c. reg.	11·38	11·38
	Napoleon'dor (20 frci sau 8 fl. aur)	19·04	19·06
	20 Marce germ. aur	23·57	23·54
	Ruble rusesci de hârtie per bucată	—	2·54
	Bilete germ. 100 M.	117·65	117·65
	” franc. 100 Fr.	—	95·37
	” ital. 100 Lire	95·20	95·30
	Ruble, bilete, 100	254—	—
	Lei românești, 100	—	95·40

Prețul per bucată

Bursa de București.

Cursul din 26 Septembrie 1904.

Renta amort. 1881 de 5%	vinde Lei	101 ⁸ / ₄
" " 1892 5%	" "	100 ⁸ / ₄
" " 274 mil. 4%	" "	90
" " 1898 4%	" "	88 ⁸ / ₄
Fonciare rurale 5%	" "	101 ¹ / ₈
" " " 4%	" "	91 ¹ / ₂
Scris. fonc. urb. București 5%	" "	91 ¹ / ₈
" " Iași " "	" "	87 ¹ / ₄

„ALBINA” institut de credit și economii în Sibiu.

A VIII-a tragere la sorți publică

a scrisurilor fonciare de 5% ale *Institutului de credit și de economii „Albina”* a urmat în 27 Septembrie 1904 în prezența Domnului notar public reg. *Gavril Zăgoni* și a doi membri din direcțiune și doi membri ai comitetului de supraveghiere al institutului. S'au tras, în valoare totală de K 258,000, următorii numeri:

à K 500: Nr. 4 17 24 61 68 89 101 102 145 146
152 156 159 176 202 212 217 220 245
250 272 276 293 297 307 308 327 331
351 352 395 402 416 427 434 436 440 451.

à K 1000: Nr. 7 13 46 57 59 61 68 83 93 109
118 169 182 195 196 204 262 264 273
276 283 290 310 312 315 342 345 362
375 377 383 392 405 426 428 429 448
456 473 477 485 507 510 535 547 561
564 577 595.

à K 2000: Nr. 12 36 37 46 66 67 76 88 98 110
118 133 135 155 174 179 240 266 305
324 326 334 341 368 414 416 418 460
478 489 492 503 507 509 519 578 580
595 605 619 620 670 677 689 719 720
730 757 762 782 816 820 830 832 852
867 883 893 929 938 954 956 995 996
1024 1037 1051 1089 1095 1118 1132
1161 1162 1192 1209 1230 1239 1250
1252 1258 1262 1295 1351 1371 1380
1392 1409 1418 1420 1430 1445 1448
1449 1487 1592.

Cu începere dela 1 Aprilie 1905 aceste scrisuri fonciare se rescumpără la *cassa institutului în Sibiu*, la *Filiala sa în Brașov*, la *Wechselstubben-Actien-Gesellschaft „Mercur”* și la *Wiener Filiale der Zivnostenská banka pro Cechy a Moravu în Viena*; la *Ungarische Escompte- und Wechsel-Bank* și la *Pester ungarische Commercial-Bank în Budapesta*, precum și la *Filiale der k. k. priv. oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe în Triest*, în întreaga valoare nominală împreună cu interesele curente; însă se pot rescumpăra și mai înainte ori-când prin escomptare, sau se pot schimba cu alte scrisuri fonciare după cursul țilei.

Cu 1 Aprilie 1905 înceată interesele lor mai de parte și cuponii de interese scadenti mai târziu, dacă la prezentarea scrisurilor fonciare lipsesc, se subtrag din suma acestora.

Din scrisurile fonciare eșite la sorți la tragerile de mai înainte nu s'au prezentat încă pentru rescumpărare următoarele:

à K 500: Nr. 329.

à K 1000: Nr. 67, 108, 285, 418.

à K 2000: Nr. 24, 94.

Sibiu, în 27 Septembrie 1904.

Direcțiunea.

„POPORUL”

institut de credit și economii, soc. pe acții în Lugoș.

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de **practicant** la institutul de credit și economii „*Poporul*” în Lugoș, se publică concurs cu termen de 1 Novembre 1904.

Salar anual K 800.—

Reflectanții la acest post au a-și trimite recursurile provădate cu documente despre studiile făcute și despre aplicarea de până aci.

Se recere cunoașterea limbilor: română, maghiară și germană.

Lugoș, din ședința direcțiunii ținută la 24 Septembrie 1904.

Nr. 73 (1—1)

Direcțiunea.

Nr. 961—1904.

CONCURS.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” are de conferit cu începutul anului școl. 1904/5 următoarele stipendii:

1. Un stipendiu din „*Fundațiunea anonimă din comitatul Dobâca*” de K 100.— anual, destinat pentru un tânăr român născut în comitatul Dobâca.

2. Un stipendiu de K 80.— anual, din „*Fundațiunea Radu M. Rîureanu*”, destinat pentru un student român dela școale secundare (medii).

3. Un stipendiu de K 120.— anual, din „*Fundațiunea Ioan Gallianu de Kecskés*”, destinat pentru un tânăr român dela vr'unul din gimnasiile din Transilvania; vor fi preferiți, ceteris paribus, rudeniile din familiile „*Pop*” și „*Anton*”.

4. Un stipendiu de K 100.— anual, din „*Fondul Avram Iancu*”, destinat pentru un tânăr român dela vr'o școală secundară (medie).

5. Un stipendiu de K 80.— anual, din „*Fundațiunea Dr. Ioan Moga și soția Ana n. Bologa*”, destinat pentru fetele de naționalitate română, fără deosebire de confesiune, din Transilvania, care frecventează vr'o școală românească, în prima linie școala civilă de fete a Asociațiunii sau școala de fete a „*Reuniunii femeilor române din Sibiu*”; vor fi preferite, ceteris paribus, fetițele care vor pute documenta, că sunt înrudite cu familia Dr. Ioan Moga sau cu familia Bologa.

Cererile pentru aceste stipendii au să se înainteze comitetului central al Asociațiunii în Sibiu (strada Morii Nr. 8) până la 15 Octombrie st. n. a. c., provădate cu următoarele documente:

a) Atestat de botez;

b) Testimoniu școlar de pe semestrul din urmă al an. școlar 1903/4;

c) Atestat de paupertate;

d) Eventual document de înrudire.

Concurenții care și-au prezentat cererile înainte de publicarea acestui concurs, sunt invitați să-și întregască eventual cererile în sensul condițiilor stabilite în concursul de față.

Cererile intrate după termen nu se vor considera.

Sibiu, din ședința comitetului central al „*Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român*”, ținută la 15 Septembrie 1904.

Iosif Sterca Șuluțu m. p.,

president.